**Päällystöliitto ry.**
**Befälsförbundet rf.**

**Lausunto**

**15.6.2015**

Sosiaali- ja terveysministeriö

Kutsu kuulemistilaisuuteen sotilastapaturmalainsäädännön uudistamiseksi

**PÄÄLLYSTÖLIITTO RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSIIN SOTILASTAPATURMALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMISEKSI**

Päällystöliitto ry. esittää, että uudistetussa lainsäädännössä tulee huomioiduksi myös ammattisotilaiden erityiset työskentelyolosuhteet ja jotta työssä ja työstä johtuvista olosuhteista johtunut ammattisotilaan vammautuminen tulee korvatuksi palvelussairauden perusteella. Lainsäädännön ensisijainen tarkoitus tulee olla mahdollistaa vammautuneen töihin paluu, työkyvyn palauttaminen ja poissaolojaksojen lyhentäminen.

Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajaa huolehtimaan työturvallisuudesta. Työturvallisuuslakia ei kuitenkaan sovelleta ammattisotilaaseen, joka suorittaa sotilaallista harjoitusta ja koulutusta sekä siihen liittyvää työtä, jonka ensisijainen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa tarvittavien erityisten valmiuksien harjoitteleminen. Tällöin työ- ja palvelusturvallisuus on pyritty takaamaan puolustusvoimien omilla ohjeistuksilla, jotka ovat työturvallisuuslain hengen mukaisia. Ammattisotilaalle näissä erityisissä työskentelyolosuhteissa sattunut tapaturma on työtapaturma, kun taas esimerkiksi kriisinhallintatehtävissä ollessaan se on sotilastapaturma, joka nykyisin korvataan sotilastapaturmalain mukaan.

Puolustusvoimien erityinen toimintaympäristö ja sodan ajan joukkojen suorituskykyvaatimukset asettavat ammattisotilaille muun muassa korkeita eettisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia vaatimuksia. Normaaliolojen erityispiirteinä ammattisotilaiden työympäristöön kuuluvat pitkät ja vaativat maasto-ja ampumaharjoitukset, epäsäännölliset työajat, siirtovelvollisuus sekä lakisääteinen kunnon ylläpitovelvoite. Vaikka ammattisotilaan työtehtävät ja vaatimukset poikkeavat monella tapaa normaaleista työtehtävistä, tapaturmavakuutuslain mukaan ammattisotilaille ei ole erityisiä perusteita korvauksille, jotka poikkeaisivat muusta lainsäädännöstä. Tämänhetkinen tapaturmaturva riippuu ensisijaisesti siitä, mitä ammattisotilaalle on tapahtunut, ja vasta toissijaisesti siitä, missä ja millaisissa olosuhteissa tapaturma on tapahtunut.

Puolustusvoimista annetussa laissa ammattisotilaille säädettyjen pakollisten kunto- ja kenttäkelpoisuustestien tapaturmaturva on osoittautunut lähes olemattomaksi. Esimerkiksi jokaiselta ammattisotilaalta vuosittain vaadittava vauhditon pituus, joka on aiemmin olympiaohjelmaan kuulunut räjähtävää voimaa mittaava yleisurheilulaji, tulkitaan tapaturman sattuessa tavanomaiseksi työliikkeeksi samoin kuten käveleminen, seisominen tai portaissa nousu. Sillä ei ole väliä, että vauhdittomalla pituushypyllä mitataan koko kehon räjähtävää voimantuottoa sekä kimmoisuutta, koska ammattiin liittyvät erityisvaatimukset eivät vaikuta tapaturmaturvan ratkaisuperusteisiin.

Sotilastapaturmalain mukaan palveluksessa sattuneet vahingoittumiset, joita ei tulkita tapaturmaksi, korvataan palvelussairauden perusteella muun muassa varusmiehille ja reserviläisille; ammattisotilaisiin sovellettavan tapaturmavakuutuslain mukaan vastaavaa tapahtumaa ei kuitenkaan korvata. Lain mukaan tapaturma edellyttää muun muassa ulkoista tekijää ja korvauksien soveltamiskäytännöt vastaavasti syy-seuraussuhdetta tapahtumasta vammaan.

Päällystöliitto ry esittääkin, että ne työtehtävissä tapahtuneet vahinkotapahtumat, joiden pääasiallinen tarkoitus on sotilaallisessa toiminnassa tarvittavien erityisten valmiuksien harjoittaminen ja joihin ei sovelleta työturvallisuuslakia, todettaisiin tämän lain nojalla korvattavaksi sotilastapaturmana tai palvelussairautena. Vain näin voidaan taata ammattisotilaiden riittävä tapaturmaturva niissä vahinkotilanteissa, jotka ovat sattuneet erityisissä työskentelyolosuhteissa ja joiden päämääränä on ollut erityisten valmiuksien harjoittaminen (erityispalvelumuodot, sotaharjoitukset, meripalvelus, lentotoiminta, erikoisjoukkojen toiminnot ja kenttäkelpoisuustestit).

**Lakiesitys tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä**

Päällystöliitto ry pitää tarkoituksenmukaisena lakiehdotusta, joka toteutuessaan parantaa kriisinhallintatehtävien tapaturmaturvaa merkittävästi. Erityisen myönteisenä pidämme kriisinhallintahenkilöstön lisäturvaa pysyvästä haitasta sekä psyykkistä ja psykososiaalista kuntoutusta, jotka on nyt sisällytetty lakiehdotukseen.

Lakiehdotuksen 3 pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnista. Syy-yhteydessä tarkastellaan kahden tapahtuman suhdetta, jossa toinen aiheuttaa toisen. Toinen tapahtuma on tällöin syy ja toinen seuraus. Syy esiintyy ennen seurausta. Tapaturman seurauksena korvattavan vamman tai sairauden ja palvelussairauden osalta lääketieteellinen syy-yhteys on välttämätön edellytys korvaamiselle. Suomalaiset rauhanturvaajat palvelevat nykyisin entistä vaativammissa, jopa sotatoimialueiksi luokiteltavilla alueilla vakavien kriisien keskellä. Henkilöille kertyykin monia sotaan verrattavia kokemuksia. Nämä toimintaympäristön muutokset ovat johtaneet myös siihen, että Suomessa on kymmenien vuosien tauon jälkeen ilmennyt tarve hoitaa ja kuntouttaa uusia sodassa ja sodan kaltaisissa olosuhteissa loukkaantuneita sotilaita.

On oletettavaa, että kaikkien syy-seuraussuhteiden mahdollisia yhteyksiä ei Suomessa tunneta riittävällä tarkkuudella. Päällystöliitto ry pitää tärkeänä, että lääketieteellisen syy-yhteyden arvioinnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota kriisinhallintatehtävän vallitseviin erityisolosuhteisiin. Syy – seurausyhteyden määrittäminen tulee olla laaja-alaista, eikä korvausten maksamista saa sitoa mahdollisesti aiemmin havaittuihin vammoihin/vast., mikäli ne voidaan katsoa hoidetun aiemmassa vaiheessa. Korvauspäätöksissä tulee keskittyä siihen, onko tapaturma tai vammautuminen voinut olla syynä aiemman vamman uusiutumiseen. Syys-yhteyden määrittelyssä tulee korostaa ns. käänteistä näyttötaakkaa, jolloin korvauksen epäämiselle tulee antaa erityiset perustelut vakuutuslaitoksen toimesta.

Tilaisuudessa esitelty kriisinhallinnan tapaturmalainsäädäntöä koskeva 11,2§ tulisi huomioida myös muussa tapaturmalainsäädännön uudistamisessa ja sen tulisi soveltuvin osin koskea myös palkattua henkilökuntaa.

Puheenjohtaja
Sakari Vuorenmaa

Pääluottamusmies
Marko Jalkanen